Lietas Nr. C27213913
Lietas arhīva Nr. C-0154-16/4

SPRIEDUMS
Latvijas Republikas vārdā
Jēkabpilī 2016.gada 18.februārī

Jēkabpils rajona tiesa šādā sastāvā: tiesnese I. Tumanova
ar tiesas sēdes sekretāri I.Baltmani,
piedaloties atbildētājas Latvijas Republikas Ģenerālprokuratūras pilnvarotajai pārstāvei Jēkabpils rajona prokuratūras prokurorei Sandrai Rudzītei,

atklātā tiesas sēdē izskatīja civillietu /pers. B/, personas kods /pers.kods/, prasībā pret Latvijas Republiku Ģenerālprokuratūras personā par morālā kaitējuma atlīdzību.

Aprakstošā daļa

[1] /pers. B/ (turpmāk arī – prasītājs) 2013.gada 14.novembrī iesniedza Rīgas pilsētas Centra rajona tiesā prasības pieteikumu pret Latvijas Republikas Ģenerālprokuratūru (turpmāk arī – atbildētājs) par morālā kaitējuma atlīdzību *(lietas 4.-7.lp.)*.

Prasības pieteikumā norādīts, ka 2010.gada 27.septembrī prasītājs bija aizturēts par noziedzīga nodarījuma izdarīšanu kriminālprocesā Nr.11181145910. 2010.gada 29.septembrī bija atzīts par aizdomās turēto pēc Krimināllikuma 176.panta otrās daļas un 126.panta otrās daļas 3.punkta. 2010.gada 29.septembrī bija piemērots drošības līdzeklis – apcietinājums. 2010.gada 5.novembrī drošības līdzeklis – apcietinājums tika grozīts pret drošības līdzekli – uzturēšanās noteiktā vietā. 2010.gada 23.novembrī kriminālprocess Nr.11181145910 pret viņu tika izbeigts daļā pierādījumu trūkumu dēļ.

Prasītājs norāda, ka tādā veidā viņš bez likumīga pamata tika aizturēts un atradās apcietinājumā no 2010.gada 27.septembra līdz 2010.gada 5.novembrim, t.i., 39 dienas. Norāda, ka tādējādi viņam ir radies morālais kaitējums prasītājam izziņas iestādes un tiesas (izmeklēšanas tiesneša) nepamatotas rīcības rezultātā. Atrodoties apcietinājumā Daugavgrīvas cietumā prasītājs esot atradies necilvēcīgajos uzturēšanas apstākļos.

Atsaucoties uz Latvijas Republikas Satversmes 92.pantu, Civillikuma 2352., 1779.pantu, likumu "Par izziņas iestādes, prokuratūras vai tiesas nelikumīgas vai nepamatotas rīcības rezultātā nodarīto zaudējumu atlīdzināšanu", prasītājs lūdz piezīt no Latvijas Republikas viņa labā morālā kaitējuma atlīdzību LVL 3900,00 (5549,20 *euro*), ko aprēķinājis, rēķinot vienu brīvības atņemšanas dienu par LVL 100,00 morālā kaitējuma.

[2] 2015.gada 9.aprīlī civillieta saņemta Jēkabpils rajona tiesā Civilprocesa likuma 32.^{1}panta kārtībā *(lietas 36.lp.)*.

[3] Atbildētāja iesniedza tiesai rakstveida paskaidrojumus *(lietas 14.-16.lp.)*, kuros norādīja, ka celto prasību par morālā kaitējuma atlīdzināšanu atzīst daļēji, uzskata prasību pēc būtības par likumīgu, taču neatzīst kompensācijas apmēru.

Atbildētāja uzskata, ka prasītāja prasība par morālā kaitējuma atlīdzināšanu LVL 3900,00 apmērā ir nesamērīga nodarītajam kaitējumam un tā ir samazināma sekojošu apsvērumu dēļ.

2010.gada 23.augustā Valsts policijas Latgales reģiona pārvaldes Daugavpils kriminālpolicijas nodaļā tika uzsākts kriminālprocess Nr.11181145910 pēc Krimināllikuma 176.panata otrās daļas un 126.panata otrās daļas 3.punkta par to, ka 2010.gada 14.augustā ap plkst.22:00 Daugavpilī, Viestura ielā, blakus "City Center", pielietojot vardarbību – fizisku spēku, nodarot vidēja smaguma miesas bojājumus – apakšžokļa lūzumu /pers. D/, tika nolaupīts: naudas maks, kurā atradās nauda, vadītāja apliecība, ,,Parex banka'' norēķinu karte, mobilais telefons ,,Nokia 6125'' un cigarešu paciņa ,,Winston'', nodarot kopējo materiālo zaudējumu LVL 51,65 apmērā.

Aizdomās par šī nozieguma izdarīšanu 2010.gada 27.septembrī tika aizturēts prasītājs /pers. B/. Ar Daugavpils tiesas izmeklēšanas tiesneša 2010.gada 29.novembra *(acīmredzot domāts – 29.septembris)* lēmumu /pers. B/ tika piemērots drošības līdzeklis – apcietinājums.

2010.gada 5.novembrī drošības līdzeklis grozīts uz uzturēšanos noteiktā dzīvesvietā.

2010.gada 23.novembrī Valsts policijas Latgales reģiona pārvaldes Daugavpils iecirkņa Kriminālpolicijas nodaļā pieņemts lēmums par kriminālprocesa Nr.11181145910 izbeigšanu daļā. Lēmums pieņemts, pamatojoties uz Kriminālprocesa likuma 377.panta 2.punktu, 392.panta otro daļu, 392.^{1} pantu, jo pirmstiesas izmeklēšanas laikā ir veiktas visas iespējamās izmeklēšanas darbības, bet nav izdevies pierādīt un nav iespējams savākt papildus pierādījumus par noziedzīgā nodarījuma sastāva esamību aizdomās turētā /pers. B/ darbībās.

Apmērus un kartību, kādā personām tiek atlīdzināti mantiskie un nemantiskie zaudējumi, kas nodarīti izziņas iestādes, prokuratūras vai tiesas nelikumīgas vai nepamatotas rīcības rezultātā, viņiem pildot dienesta pienākumus, nosaka likums "Par izziņas iestādes, prokuratūras vai tiesas nelikumīgas vai nepamatotas rīcības rezultātā nodarīto zaudējumu atlīdzināšanu" (turpmāk arī – Zaudējumu atlīdzības likums), kas reglamentē gan mantisko zaudējumu, gan arī nemantisko zaudējumu atlīdzināšanas kārtību.

Saskaņā ar Zaudējumu atlīdzības likuma 2.pantu tiesiskais pamats nodarīto zaudējumu atlīdzināšanai ir: (1) attaisnojošs tiesas spriedums neatkarīgi no attaisnošanas motīviem; (2) krimināllietas izbeigšana personu reabilitējošu apstākļu dēļ; (3) administratīvā aresta atzīšana par nelikumīgu un administratīvās lietvedības izbeigšana.

Savukārt minētā likuma 3.panta pirmā daļa nosaka tos gadījumus, kad persona ir tiesīga prasīt zaudējumu atlīdzību.

Tātad, lai persona varētu saņemt zaudējumu atlīdzību, saskaņā ar minētā likuma prasībām nepieciešams konstatēt zaudējumu atlīdzināšanas tiesisko pamatu un zaudējumu atlīdzināšanas gadījumu.

Norādīts, ka konkrētajā gadījumā atzīstams zaudējumu atlīdzināšanas tiesiskais pamats, proti atbilstoši Zaudējumu atlīdzības likuma 2.panta otrai daļai tiesiskais pamats zaudējumu atlīdzināšanai ir kriminālllietas izbeigšana personu reabilitējošu apstākļu dēļ, kā arī likuma 2. un 3.pantā noteiktais zaudējumu atlīdzināšanas gadījums – persona tikusi aizturēta Kriminālprocesa likuma noteiktajā kārtībā, tai piemērots drošības līdzeklis – apcietinājums.

Saskaņā ar Zaudējumu atlīdzības likuma 5. panta trešo daļu personai ir tiesības celt prasību par tāda morālā kaitējuma atlīdzināšanu, kas radies izziņas iestādes, prokuratūras vai tiesas nelikumīgas vai nepamatotas rīcības rezultātā. Tā izskatāma civilprasības kārtībā. Morālā kaitējuma atlīdzības pamatu šādu lietu ietvaros nosaka Zaudējumu atlīdzības likums kā speciālais normatīvais akts *(skat. Rīgas apgabaltiesas 2007.gada 30.marta spriedumu lietā Nr.C-04386306)*.

Civillikuma 1635.pantā noteikts, ka katrs tiesību aizskārums, tas ir, katra pati par sevi neatļauta darbība, kuras rezultātā nodarīts kaitējums (arī morālais), dod tiesību cietušajam prasīt apmierinājumu no aizskārēja, ciktāl viņu par šo darbību var vainot. Ja šā panta otrajā daļā minētā neatļautā darbība izpaudusies kā noziedzīgs nodarījums pret personas dzīvību, veselību, tikumību, dzimumneaizskaramību, brīvību, godu, cieņu, vai pret ģimeni, vai nepilngadīgo, pieņemams, ka cietušajam šādas darbības rezultātā ir nodarīts morālais kaitējums. Citos gadījumos morālais kaitējums cietušajam jāpierāda.

Savukārt Civillikuma 5.pants nosaka, ka gadījumos, kad lieta jāsprieţ pēc tiesas ieskata vai atkarībā no svarīgiem iemesliem, tad tiesnesim jāsprieţ pēc taisnības apziņas un vispārīgiem principiem. Tātad minētās normas noteic, kas jāņem vērā, nosakot atlīdzību par morālo kaitējumu, proti, jāņem vērā konkrētas lietas apstākļi, kas liecina par morāla kaitējuma un tā radītajām sekām, kā arī noteic, ka tiesnesim jāsprieţ pēc taisnības apziņas un vispārīgiem principiem.

Norādīts, ka morālā kaitējuma kompensācijas noteikšanas pamatā ir četri svarīgākie elementi: vainas pakāpe, fizisko un morālo ciešanu pakāpes līmenis, samērīguma un taisnīguma principu ievērošana un pušu mantiskais stāvoklis.

Morālais kaitējums prasītājam radies izziņas iestādes un tiesas (izmeklēšanas tiesneša) nepamatotas rīcības rezultātā, prasītājam atrodoties apcietinājumā no 2010.gada 27.septembra līdz 2010.gada 5.novembrim.

Nosakot atlīdzības apmēru par prasītājam nodarīto morālo kaitējumu, ievērojami samērīguma un taisnīguma principi. Atlīdzības apjomam ir gan jāatbilst pārciestajam morālajam pāridarījumam, gan vienlaikus tam ir jābūt taisnīgam, izslēdzot iespēju cietušajam nepamatoti iedzīvoties uz kaitējuma nodarītajā rēķina. Ņemams vērā arī kaitējuma nodarītajā mantiskais stāvoklis, tas ir, ieņēmumi valsts budžetā.

Prasītājs norādījis, ka, atrodoties apcietinājumā, izjutis morālus pārdzīvojumus, jo atradies necilvēciskos uzturēšanas apstākļos, no viņa dzīves ir izsvītrotas 39 dienas.

Minētais prasības pamatojums ietver to apstākļu raksturojumu, kas saistīti ar aizturēšanu, proti, brīvības ierobežojumi un noteiktas aizturētās personas tiesības un pienākumus, līdz ar to tie atsevišķi nav vērtējami, nosakot atlīdzības par morālo kaitējumu apmēru.

Atbildētāja vērš tiesas uzmanību uz to, ka prasītājs nekādus secinājums par nepamatoti pavadīto apcietinājuma laiku nav izdarījis, jo viņš ir turpinājis nodarboties ar kriminālsodāmām darbībām. Prasītājs pēc tam trīs reizes ir tiesāts: ar 2011.gada 13.decembra Daugavpils tiesas spriedumu /pers. B/ atzīts par vainīgu pēc Krimināllikuma 180.panta pirmās daļas un sodīts ar brīvības atņemšanu uz 7 mēnešiem; ar 2013.gada 24.oktobra Daugavpils tiesas spriedumu /pers. B/ atzīts par vainīgu pēc Krimināllikuma 176.panta otrās daļas un sodīts ar brīvības atņemšanu un 1 gadu un 6 mēnešiem; ar 2013.gada 15.maija Preiļu rajona tiesas spriedumu /pers. B/ atzīts par vainīgu pēc Krimināllikuma 175.panta otrās daļas un sodīts ar brīvības atņemšanu un 8 mēnešiem. Arī iepriekš attiecībā uz prasītāju ir ierosinātas krimināllietas Nr.11181007710, Nr.11181014409 un Nr.11181008309, kur /pers. B/ ir celta apsūdzība pēc Krimināllikuma 175.panta otrās un trešās daļas un šobrīd apvienotā krimināllieta atrodas iztiesāšanas stadijā Daugavpils tiesā.

Prasītājs var novērtēt atlīdzības summu atbilstoši savai iekšējai pārliecībai par tās apmēru, taču šādam novērtējumam un iekšējai pārliecībai nav juridiski saistoša spēka, jo morālā kaitējuma atlīdzību nosaka tiesa pēc sava ieskata, ņemot vērā Civillikuma 5.pantā noteikto.

Tā, piemēram, likumdevējs savu gribu uz kompensācijas vai nauda summas noteikšanu likumā garantētā apmērā nosaka, vadoties no minimālās mēneša darba algas (likuma "Par valsts kompensāciju cietušajiem" 7.panta pirmā daļa, Civillikuma 179.panta 5.daļa) vai konkrētā summa (Zaudējumu atlīdzības likuma 4.panta 2.daļa).

No minēto likumu normām secināms, ka nav pieļaujami, ka morālā kaitējuma atlīdzināšanas apmērs nesamērīgi pārsniedz darba algu.

Kā būtisks kritērijs, nosakot atlīdzības apmēru, ir salīdzinošās metodes izmantošana, ko paredz Civilprocesa likuma 5.panta sestā daļa – piemērojot tiesību normas, tiesa ņem vēra judikatūru.

Analizējot tiesu praksi, konstatējams, ka līdzīgos gadījumos par personas nepamatotu turēšanu apcietinājumā atlīdzība noteikta LVL 300,00 apmērā par četriem mēnešiem apcietinājumā (Rīgas pilsētas Centra rajona tiesas 22.03.2010. spriedums lietā Nr.C27049310/9); LVL 1000,00 apmērā par pieciem mēnešiem apcietinājuma (Rīgas Centra rajona tiesas 01.12.2009. spriedums lietā N.C27104909/9); LVL 200,00 par piecdesmit septiņām dienām apcietinājumā (Rīgas pilsētas Centra rajona tiesas 04.11.2009. spriedums lietā Nr.C27155509; LVL 350,00 par trīs mēnešiem apcietinājumā (Rīgas pilsētas Centra rajona tiesas 21.03.2012. spriedums lietā Nr.C27167911).

Ievērojot iepriekš minēto, atbildētāja /pers. B/ prasību par morālā kaitējuma LVL 3900,00 atlīdzināšanu atzīst daļēji un lūdz tiesu morālā kaitējuma atlīdzības apmēru būtiski samazināt, nosakot morālā kaitējuma atlīdzību prasītājam LVL 100,00 (142,29 *euro*) apmēra.

[4] Atbildētājas pilnvarotā pārstāve tiesas sēdē prasību atzina daļēji pamatojoties uz rakstveida paskaidrojumos norādītajiem argumentiem un apsvērumiem. Lūdza tiesu morālā kaitējuma atlīdzības apmēru samazināt, nosakot morālā kaitējuma atlīdzību 142,29 *euro* apmēra.

[5] Prasītājs uz tiesas sēdi nav ieradies. Pārbaudot lietas materiālus, tiesa konstatēja, ka par lietas izskatīšanas laiku un vietu prasītājam paziņots likumā noteiktajā kārtībā, nosūtot tiesas pavēsti uz viņa deklarēto dzīves vietu. Prasītājs nav informējis tiesu par neierašanās iemesliem, nav lūdzis atlikt lietas izskatīšanu. Tādejādi, tiesa nekonstatējot tiesisku pamatu lietas izskatīšanas atlikšanai, nolēma izskatīt civillietu bez prasītāja piedalīšanās tiesas sēdē.

Motīvu daļa

[6] Uzklausījusi atbildētājas pilnvarotās pārstāves paskaidrojumus tiesas sēdē, pārbaudījusi un novērtējusi lietā esošos rakstveida pierādījumus, tiesa a t z ī s t, ka prasītāja prasība par morālā kaitējuma atlīdzību ir apmierināma daļēji.

[7] Civillikuma 1635.pantā ietvertā vispārējā morālā kaitējuma definīcija noteic, ka, ar morālo kaitējumu jāsaprot fiziskas vai garīgas ciešanas, kas izraisītas ar neatļautas darbības rezultātā nodarītu cietušā nemantisku tiesību vai labumu aizskārumu.

Augstākās tiesas 2014.gada tiesu prakses apkopojuma "Morālā kaitējuma atlīdzināšana civillietās" kopsavilkuma 5.punktā ir sniegta atziņa, ka, izskatot prasību par morālo kaitējumu Civillikuma 1635.panta izpratnē, ir nepieciešams konstatēt, pirmkārt, neatļautu darbību un otrkārt, ar šo neatļauto darbību aizskartu kādu no cietušās personas nemantisku tiesību (piemēram, kādu no cilvēka pamattiesībām) vai nemantisku labumu (piemēram, veselību, reputāciju) *(sk. Tiesu prakses apkopojums. Morālā kaitējuma atlīdzināšana civillietās. 2014, publicēts: http://at.gov.lv/lv/judikatura/tiesu-prakses-apkopojumi/civiltiesibas/)*.

Saskaņā ar likuma "Par izziņas iestādes, prokuratūras vai tiesas nelikumīgas vai nepamatotas rīcības rezultātā nodarīto zaudējumu atlīdzināšanu" 1.panta otro daļu izziņas iestādes, prokuratūras vai tiesas rīcība vērtējama kā nelikumīga, ja tā pārkāpusi materiālo vai procesuālo tiesību normas. Savukārt likuma panta trešā daļa paredz, ja iestādes, prokuratūras vai tiesas rīcība lēmums pieņemšanas brīdī ir atbildis materiālo un procesuālo tiesību normām, taču vēlāk radies šā likuma 2.pantā paredzētais zaudējumu atlīdzināšanas tiesiskais pamats, tās rīcība šā likuma ietveros vērtējama kā nepamatota.

Saskaņā ar minētā likuma 5.panta trešo daļu personai ir tiesības celt prasību par tāda morālā kaitējuma atlīdzināšanu, kas radies izziņas iestādes, prokuratūras vai tiesas gan nelikumīgas, gan nepamatotas rīcības rezultātā.

Atbilstoši likuma 7.panta noteikumiem Ģenerālprokuratūra zaudējumu atlīdzības lietās, kā atbildētājs, Latvijas Republiku pārstāv gadījumos, kad krimināllieta pret personu ir izbeigta pirmstiesas izmeklēšanas stadijā.

[7.1] Lietā nepastāv strīds par lietā faktiskajiem apstākļiem, proti, to, ka 2010.gada 27.septembrī prasītājs tika aizturēts kriminālprocesā Nr.11181145910, kas uzsākts 2010.gada 23.augustā Valsts policijas Latgales reģiona pārvaldes Daugavpils Kriminālpolicijas nodaļā pēc Krimināllikuma 176.panata otrās daļas un 126.panata otrās daļas 3.punkta. Ar 2010.gada 29.septembra lēmumu prasītājs minētajā kriminālprocesā tika atzīts par aizdomās turēto un ar Daugavpils tiesas izmeklēšanas tiesneses 2010.gada 29.septembra lēmumu prasītājam tika piemērots drošības līdzeklis – apcietinājums *(lietas 9.lp.)*.

2010.gada 5.novembrī drošības līdzeklis - apcietinājums grozīts uz uzturēšanos noteiktā dzīvesvietā, ko apstiprina arī IeM Informācijas centra izdrukā ietvertās ziņas par kriminālprocesu Nr.11181145910 *(lietas 23., 69.lp.)*.

2010.gada 23.novembrī Valsts policijas Latgales reģiona pārvaldes Daugavpils iecirkņa Kriminālpolicijas nodaļā pieņemts lēmums par kriminālprocesa Nr.11181145910 izbeigšanu daļā pret prasītāju, jo nav pierādītas noziedzīgā nodarījuma sastāva pazīmes, atceļot piemēroto drošības līdzekli – uzturēšanās noteiktajā dzīvesvietā. Lēmumā norādīts, ka pret prasītāju uzsāktais kriminālprocess pēc Krimināllikuma 176.panta otrās daļas un 126.panta otrās daļas 3.punkta jāizbeidz, jo izmeklēšanas laikā nav iespējams savākt papildu ziņas par faktiem, kas pierādītu, ka prasītājs izdarījis izmeklējamos noziegumus *(lietas 17.-19.lp.)*. Līdz ar to secināms, ka pret prasītāju kriminālprocess tika izbeigts pamatojoties uz Kriminālprocesa likuma 377.panta 2.punktu (izdarītajā nodarījumā nav noziedzīgā nodarījuma sastāva), kas atbilstoši Kriminālprocesa likuma 380.pantā noteiktajam ir personu reabilitējošs apstāklis.

Tādējādi tiesa konstatēja, ka laika periodā no 2010.gada 27.septembra līdz 2010.gada 5.novembrim prasītājam tika piemēroti ar brīvības atņemšanu saistītie piespiedu līdzekļi (aizturēšana un apcietinājums), kas veido 40 dienas.

[7.2] Tiesību teorijā ar jēdzienu "reabilitējošs" tiek saprasts process, ar kuru nepamatoti apsūdzētās (vai pie krimināllatbildības nelikumīgi sauktās) personas personiskās mantiskās un nemantiskās tiesības tiek atjaunotas pilnā apmērā uz likumā noteiktajiem pamatiem un likumā paredzētajā kārtībā.

Likuma "Par izziņas iestādes, prokuratūras vai tiesas nelikumīgas vai nepamatotas rīcības rezultātā nodarīto zaudējumu atlīdzināšanu" 2.panta 2.punkts paredz, ka krimināllietas izbeigšana personu reabilitējošu apstākļu dēļ ir tiesisks pamats nodarīto zaudējumu atlīdzināšanai. Savukārt šā likuma 3.panta pirmās daļas 2. un 3.punktu persona ir tiesīga prasīt zaudējumu atlīdzību, ja tā tikusi aizturēta Kriminālprocesa likumā noteiktajā kārtībā un tai

piemērots drošības līdzeklis – apcietinājums.

Pie šādiem apstākļiem secināms, ka lietā nodibināts likuma "Par izziņas iestādes, prokuratūras vai tiesas nelikumīgas vai nepamatotas rīcības rezultātā nodarīto zaudējumu atlīdzināšanu" 5.panta trešajā daļā paredzētais pamats prasīt morālā kaitējuma, kā nemantiskā zaudējuma, atlīdzību, kas konkrētajā gadījumā radies izziņas iestādes un tiesas (izmeklēšanas tiesneša) nepamatotas rīcības rezultātā, prasītājam atrodoties aizturēšanā un apcietinājumā laika periodā no 2010.gada 27.septembra līdz 2010.gada 5.novembrim (40 dienas), aizskarot viņa Latvijas Republikas Satversmes 94.pantā paredzētās pamattiesības uz brīvību.

[8] Civillikuma 1635.pantā noteikts, ka atlīdzības apmēru par morālā kaitējumu nosaka tiesa pēc sava ieskata, ņemot vērā morālā kaitējuma smagumu un sekas.

Morālais kaitējums nozīmē negatīvas izmaiņas cilvēka psihē, kas izpaužas cilvēka fiziskās vai garīgās ciešanās. Viena no galvenajām morālā kaitējuma īpatnībām ir tāda, ka negatīvās izmaiņas notiek cietušā apziņā un to izpausmes forma lielā mērā ir atkarīga no katra cilvēka psihes.

Juridiskajā literatūrā pausts viedoklis, ka morālais kaitējums ir prezumējams, un proti, tiek pieņemts, ka konkrēts aizskārums konkrētai personai varētu izraisīt nepamatotas ciešanas. (...) Morālā kaitējuma sekas var nolīdzināt ar noteiktu mantisku vērtību, kas nav zaudējumi. Šo mantisko pamatumu sauc par kompensāciju, sāpju naudu *(sk. A.Bitāns. Par morālā kaitējuma izpratni Latvijā. Jurista Vārds, 18.09.2001., Nr. 27(220))*.

Atlīdzības apmērs par morālo kaitējumu nosakāms katrā konkrētā gadījumā pēc tiesas ieskata, vadoties pēc taisnības apziņas un vispārīgiem tiesību principiem. *Jāņem vērā, ka v*ienotas likmes atlīdzības apmēra noteikšanai par morālo kaitējumu nepastāv. To nosaka, ņemot vērā morālā kaitējuma smagumu, raksturu, tā nodarīšanas apstākļus un sekas, kā arī citus būtiskus apstākļus. Piespriežamajai summai jeb atlīdzinājumam jāpilda taisnīguma, prevencijas un samierināšanas funkcija. Tam ne tikai jāsniedz mierinājums personai, kuras tiesības tikušas aizskartas, bet arī jāattur vainojamā persona no līdzīgu aizskārumu izdarīšanas nākotnē. Tādējādi atlīdzinājumam jābūt samērīgam. *(sk. Tiesu prakses apkopojums. Morālā kaitējuma atlīdzināšana civillietās. 2014, publicēts: http://at.gov.lv/lv/judikatura/tiesu-prakses-apkopojumi/civiltiesibas/)*.

Civillikuma 5.pantā noteikts: kad lieta jāizšķir pēc tiesas ieskata vai atkarībā no svarīgiem iemesliem, tad tiesnesim jāspriež pēc taisnības apziņas un vispārīgiem tiesību principiem.

[8.1] No Uzziņas par personas kriminālprocesiem sodu reģistrā redzams, ka prasītājs par noziedzīgiem nodarījumiem pēc nepamatotā atrašanās apcietinājumā ir sodīts četras reizes *(lietas 64.-69.lp.)*:

1) ar Daugavpils tiesas 2011.gada 13.decembra spriedumu prasītājs atzīts par vainīgu noziedzīgā nodarījuma izdarīšanā, kas paredzēts Krimināllikuma 180.panta pirmajā daļā un sodīts ar brīvības atņemšanu uz 7 mēnešiem, ieskaitot apcietinājumā pavadīto laiku no 09.03.2011. līdz 11.03.2011., no 15.05.2011. līdz 13.12.2011.;

2) ar Preiļu rajona tiesas 2013.gada 15.maija spriedumu prasītājs atzīts par vainīgu noziedzīgu nodarījumu izdarīšanā, kas paredzēti Krimināllikuma 125.panta pirmajā daļā un 175.panta otrajā daļā, un sodīts ar brīvības atņemšanu un 8 mēnešiem.

3) ar Daugavpils tiesas 2013.gada 24.oktobra spriedumu prasītājs atzīts par vainīgu noziedzīgā nodarījuma izdarīšanu, kas paredzēts Krimināllikuma 176.panta otrajā daļā, un piemērojot Krimināllikuma 50.panta piektās daļas noteikums sodīts ar brīvības atņemšanu un 1 gadu 6 mēnešiem, ieskaitot apcietinājumā pavadīto laiku no 29.10.2012. līdz 24.10.2013., policijas kontrole uz 1 gadu;

4) ar Daugavpils tiesas 2013.gada 14.decembra spriedumu prasītājs atzīts par vainīgu noziedzīgā nodarījuma izdarīšanu, kas paredzēts Krimināllikuma 175.panta otrajā daļā, un piemērojot Krimināllikuma 50.panta piektās daļas noteikums sodīts ar brīvības atņemšanu un 1 gadu 9 mēnešiem, ieskaitot apcietinājumā pavadīto laiku no 18.03.2010. līdz 19.03.2010., no 29.10.2012. līdz 14.12.2013, policijas kontrole uz 1 gadu. Sods izciests 2013.gada 27.decembrī.

Analizējot Sodu reģistrā fiksētās ziņas, tiesa nepiekrīt prasītāja viedoklim, ka nepamatotais apcietinājums veicinājis viņa iesaistīšanos kriminālī sodāmās darbībās, jo tādas viņš veicis arī pirms nepamatotā apcietinājuma. No Sodu reģistra informācijas redzams, ka ar Daugavpils tiesas 2013.gada 14.decembra spriedumu prasītājs krimināllietā Nr.11181014409 atzīst par vainīgu četru noziedzīgu nodarījumu izdarīšanā, kas paredzēti Krimināllikuma 175.panta otrajā daļā. Krimināllieta bija ierosināta 2009.gada 23.septembrī, savukārt 2010.gada 19.martā prasītājs tika atzīts par aizdomās turēto un piemērots drošības līdzeklis – nodošana policijas uzraudzībā. Vēlāk krimināllietā tika apvienoti trīs kriminālprocesi *(lietas 64.-69.lp.)*.

Tiesas ieskatā apstāklim, ka prasītājs jau pirms nepamatoti piemērotā apcietinājuma citā kriminālprocesā bija atzīts par aizdomās turēto un viņam bija piemērots ar brīvības atņemšanu nesaistīts drošības līdzeklis, kā arī morālajām ciešanām sakarā ar nepamatoti piemēroto apcietinājumu bija jāattur prasītāju no turpmākām noziedzīgām darbībām, taču tas nav noticis.

Tīša nozieguma izdarīšanu vienmēr raksturo nodoms un parasti arī motīvs. Tādējādi tiesiskās paļāvības uzticēšanās zudums neattaisno prettiesiskas darbības, no kuru izdarīšanas pieskaitāma persona var atturēties, ja tā ievēro sabiedrisko normu, principu un noteikumu sistēmu, kas regulē cilvēka rīcību sabiedrībā un attieksmē pret citiem cilvēkiem *(sk. Augstākās tiesas 2012.gada 1.marta lēmums lietā Nr.SKC-209/2012)*. Līdz ar to morālā kaitējuma atlīdzības noteikšanai par to, ka prasītājs nepamatota apcietinājuma netiešā ietekmē vēlāk izdarīja vairākus tīšus noziegumus, nav nekāda pamata.

Lietā nav konstatēti apstākļi, ka prasītāja nepamatota atrašanās apcietinājumā 40 dienas būtu kaut kādā veidā mainījusi viņa dzīves apstākļus, viņa labklājību. 2010.gada 29.septembra lēmumā par drošības līdzekļa – apcietinājuma piemērošanu lasāms, ka pirms apcietinājuma piemērošanas prasītājam nebija noteiktas dzīvesvietas un nodarbošanās, pēc deklarētās dzīvesvietas nedzīvo un nevarēja nosaukt faktiskās dzīvesvietas adresi un paziņas uzvārdu, pie kuras tolaik uzturējās. Turklāt kriminālprocesa materiāli saturēja ziņas, ka prasītājs nepildīja viņam iepriekš piemēroto drošības līdzekli - nodošana policijas uzraudzībā nosacījumus, neieradās uz reģistrāciju un nav sastopams norādītajā dzīvesvietā *(lietas 9.lp.)*.

Ņemot vērā apsūdzētā personību prasītāja atrašanās apcietinājumā 40 dienas nav atzīstama par ilgstošu izolāciju no sabiedrības. Lietā nav konstatēti tādi apstākļi, ka norādītu, ka prasītāja atrašanās apcietinājumā 40 dienas liegtu viņam Satversmē garantētās tiesības, grautu viņa pašnovērtējumu, reputāciju, ietekmētu paša prasītāja vai to personu mantisko stāvokli, kas varētu atrasties prasītāja apgādībā, kā arī negatīvi ietekmētu prasītāja fizisko veselību.

Lietā nav pierādījumu, ka attiecībā pret prasītāju būtu pārkāpts kāds no aizdomās turētās personas uzturēšanas izmeklēšanas cietumā kārtības noteikumiem.

Turklāt vērtējot prasītājam nodarītā morālā kaitējuma smagumu tiesa ņem vērā arī apstākli, ka neilgi pēc nepamatoti piemērotā apcietinājuma atcelšanas (2010.gada 5.novembris) kriminālprocess pret prasītāju tika vispār izbeigts (2010.gada 23.novembris), tādējādi pilnībā pārtraucot prasītāja ciešanas par piemēroto apcietinājumu.

Nosakot morālā kaitējuma apmēru, tiesa ņem vērā apstākli, ka prasītājs prasību par morālā kaitējuma atlīdzību iesniedza tikai pēc trim gadiem kopš tika atbrīvots no nepamatoti piemērotā apcietinājuma, t.i., 2013.gada 14.novembrī, laikā kad atradās ieslodzījuma vietā izciešot brīvības atņemšanas sodu par vairākiem izdarītajiem tīšiem noziegumiem.

[8.2] Vadoties no Civillikuma 5.pantā noteiktā un ņemot vērā lietas apstākļus, kas raksturo morālā kaitējuma smagumu, radītās sekas, kā arī ņemot vērā tiesībsargojošo iestāžu rīcības pamatojumu un motīvus, tiesa atzīst, ka morālā kaitējuma atlīdzība 142,29 euro apmērā izpilda gan taisnīguma, gan prevencijas, gan samierināšanās funkciju.

Turklāt noteiktā morālā kaitējuma atlīdzības summa nav būtiski atšķirīga no citās pēc faktiskajiem un tiesiskajiem apstākļiem līdzīgās lietās noteiktās morālā kaitējuma atlīdzības. Kā kritēriji atlīdzības apmēra noteikšanai ir ņemami vērā tiesas spriedumi citās lietās, kas veido vienveidīgu tiesu praksi. Piemēram, Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija ir taisījusi šādus spriedumus: 2013. gada 17. jūnija spriedumā lietā Nr. CA-2045-13/28 par atbilstošu atzīta atlīdzība LVL 200 apmērā personai par 32 dienu nepamatoti piemēroto drošības līdzekli – apcietinājumu; 2012. gada 17. oktobra spriedumā lietā Nr. CA-2382-12/31 par atbilstošu atzīta atlīdzība LVL 300 apmērā personai par divu mēnešu un 24 dienu nepamatoti piemēroto drošības līdzekli – apcietinājumu; ar 2012. gada 25. septembra spriedumu lietā Nr. CA-1764/20 personai, kura ir bijusi līdztiesājamais vienā krimināllietā kopā ar personu (kriminālprocess pret personu ildzis apmēram sešus gadus – taisīts notiesājošs spriedums, paredzot sodu – brīvības atņemšanu uz diviem gadiem nosacīti, ar pārbaudes laiku uz diviem gadiem, kā arī uz diviem gadiem aizliedzot veikt nodarbošanos, kas saistīta ar meža platību iepirkšanu, pārdošanu, ciršanu un kokmateriālu realizāciju, bet vēlāk persona tikusi attaisnota), morālā atlīdzība piedzīta LVL 500 apmērā; izskatot prasību sakarā ar personas nepamatotu atrašanos apcietinājumā vairāk nekā gadu, ar 2012. gada 2. aprīļa spriedumu lietā Nr. CA-1023/18 par labu personai piedzīta atlīdzība Ls 1 000; ar 2009. gada 7. oktobra spriedumu lietā Nr. CA-0709/4 par atbilstošu atzīta atlīdzība Ls 500 apmērā personai par piecu dienu nepamatoti piemēroto administratīvo arestu *(sk. Tiesu prakses apkopojums. Morālā kaitējuma atlīdzināšana civillietās. 2014, publicēts: http://at.gov.lv/lv/judikatura/tiesu-prakses-apkopojumi/civiltiesibas/)*.

Ņemot vērā faktiskos lietas apstākļus, par kuriem lietā strīds nepastāv, un /pers. B/ turpmāko noziedzīgo darbību, tiesa saskaņā ar Civillikuma 5.pantu secina, ka prasītājam kā taisnīga un samērīga morālā kaitējuma atlīdzība nosakāma 142,29 *euro* (LVL 100,00) apmērā.

Saskaņā ar likuma "Par izziņas iestādes, prokuratūras vai tiesas nelikumīgas vai nepamatotas rīcības rezultātā nodarīto zaudējumu atlīdzināšanu" 9.pantu zaudējumu atlīdzību izmaksā no valsts budžetā speciāli šiem mērķiem paredzētajiem līdzekļiem.

Pamatojoties uz Civilprocesa likuma 193., 194., 195.,199., 204.[1] pantu tiesa

n o s p r i e d a

1. Apmierināt daļēji /pers. B/, personas kods /pers.kods/, prasību pret Latvijas Republiku Ģenerālprokuratūras personā par morālā kaitējuma atlīdzību.
2. Piedzīt no Latvijas Republikas /pers. B/, personas kods /pers.kods/, labā morālā kaitējuma atlīdzību 142,29 *euro* (viens simts četrdesmit divi *euro* 29 centi) apmērā.
3. Pārējā daļā /pers. B/, personas kods /pers.kods/, prasību noraidīt.
4. Noteikt sprieduma labprātīgas izpildes termiņu 10 dienas no sprieduma spēkā stāšanās dienas.

Spriedumu 20 dienu laikā var pārsūdzēt apelācijas kārtībā Zemgales apgabaltiesā, sūdzību iesniedzot Jēkabpils rajona tiesā.

Pilna sprieduma faktiskās sastādīšanas diena 2016.gada 7.aprīlis

Tiesnese I.Tumanova